

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

4. De Juramento Promissorio, ut confirmante Pacta & Contractus. Ubi
etiam de modis, quibus tollitur obligatio Juramenti.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

ad alias personas, etiam hæredes. Secunda constat ex c. 14. b. t. § l. 9. ff. de prob. Ratio est, quia quatenus iuramentum promissorium est promissio, & quidem acceptata, eatenus est pactum vel contractus: sed pactum & contractus inducunt obligationem iustitiæ, ac realem, quæ transit ad hæredes & successores, paritque actionem in utroque foro, si tali pacto sit adjectum iuramentum. Porro quamvis obligatio iuramenti propria sit personalis respectu iurantis, tamen respectu illius, cui iuratur, est realis, ita ut iurans etiam obligetur illius hæredibus obligatione propria iuramenti, ut colligitur ex c. § l. cit. licet obligatio Religionis non transeat ad hæredes & successores iurantis, etsi is pro se & suis successoribus iurasset. Et hinc ab Episcopis, Canonicis, Regibus &c. initio sui muneris & regni solet exigere præstari proprium, & personale iuramentum de novo à singulis.

44 Ex dictis inferitur 1. Iuramentum promissorium, prout per se stat, & præcindit à ratione pacti, seu acceptationis ab altero factæ, tantum parere obligationem Religionis, & non obligare alios, nisi iurantem, ut si quis iuravit Deo, quod velit dare elemosynam pauperibus, vel ædificare Ecclesiam Religiosis &c. antequam ab his acceptetur promissio iurata. 2. Iurantem obligari ex virtute Religionis non tantum illi, cui iuravit, sed etiam ejus hæredibus. 3. Eundem obligari iisdem ex virtute iustitiæ, si promissio iurata fuit aliquando acceptata, & non iterum remissa. 4. Eiusdem iurantis hæredes obligari ex virtute iustitiæ, non autem Religionis, postquam acceptata est promissio iurata, & sic acceptanti eiusque hæredibus ius quæsitum; cum hæredes succedant in omnia iura, & obligationes, ex iustitia ortas, defunctorum; atque hæredes vi pacti taciti & ex dispositione juris suscipiant omnem obligationem realem defuncti in se, quamvis non obligationem personalem & Religionis. Et hinc si illos Canonicos, Cives &c. non obligari obligatione propria iuramenti ac Religionis, qui personaliter non iuraverunt, neque conferunt in iuramentum, quod Civitas vel Capitulum adiecit pacto, vel Statuto, licet obligentur obligatione iustitiæ, vel aliâ, si illud esset factum à maiori parte Civitatis vel Capituli sine ipsorum consensu: potest tamen ad iurandum cogi minor pars à maiori; cum ex conventionem teneatur pars minor Communitatis se conformare maiori in re, utilitatem Communitatis spectante.

§. IV.

De Iuramento Promissorio, ut confirmante Pacta & Contractus de Jure invalidos. Ubi etiam de modis, quibus tollitur obligatio iuramenti.

45 Sciendum 1. celebrem non minus ac utilem agitari controversiam, an iuramentum confirmet pacta aut contractus de Jure invalidos, h. e. an iuramentum ob reverentiam Divini nominis per illud invocati habeat tantam vim, ut actum de se invalidum faciat validum, &

quasi resuscitet ita, ut non tantum iuramentum inducat obligationem sibi propriam, nempe Religionis, sed etiam ipse actus pariat obligationem sibi propriam, nempe iustitiæ, quam alias non induxisset. *Invalidum*, inquam; nam quod iuramentum alicui valido adjectum confirmet eatenus, quatenus obligationi Fidelitatis aut iustitiæ, quam actus validus inducit per se, superaddit obligationem Religionis, ut promissionem, pactum, vel contractum non implens insuper peccet peccato perjurii saltem improprie dicti & contra virtutem Religionis extra controversiam est. Pariter convenit inter Doctores 1. iurejurando non confirmari Jus Jure Naturali aut Divino irritos, aut qui vel cedunt in præjudicium tertii aut Reipublicæ, vel qui sunt de re intrinsece inhonestæ & illicitæ, seu qui perpetuam ex parte vel iurantis, vel etiam creditoris aut promissarii turpitudinem continent, ut est pactum de prostitutione corporis, de solvendis usuris. 2. Non illos actus, qui Jure Naturali tantum sunt rescindibiles, scilicet per injuriam, vel per metum gravem extorti, ut ex c. 28. b. t. § c. 2. de Pœnis in 6. clare colligitur à contrario. 3. Nec illos actus, qui sunt à Jure Positivo Humano absolute prohibiti sub peccato in conscientia, vel irritati ob bonum publicum; quia hoc ipso, quod absque peccato in conscientia ponantur, non tantum ipsi actus, sed etiam iuramentum adjectum irritatur, utpote quod nequit esse vinculum iniquitatis. 4. Nec illos, quos Jus Humanum non modo irritat, sed etiam iuramentum eis adjectum expressè vult esse sine viribus; tunc enim istud ne quidem obligationem Religionis parit. Quæstio igitur solum superest de actibus Jure Positivo Humano, maxime Civili, invalidatis vel infirmatis principaliter propter bonum privatorum, qui cedere possunt jure suo, & cedere præsumuntur, si apponant iuramentum, modo adjectum iuramentum absque peccato servari possit. Tales actus sunt sequentes. 1. Alienatio rerum dotarium, & donationum propter nuptias. c. 28. b. t. § c. 2. eod. in 6. 2. Pactum, quo filia renuntiat hereditati paternæ. c. 2. de pact. in 6. 3. Contractus Minoris sub iuramento celebratus absque auctoritate Tutoris aut Curatoris. *Auth. Sacramenta puberum, C. si advers. Vendit.* 4. Donatio omnium bonorum, presentium & futurorum. 5. Donatio populosos excedens, & facta absque insinuatione apud Judicem. 6. Promissio non revocandi testamentum, aut instituendi certum hæredem. 7. Fidejussio mulieris cum iuramento renuntiantis S. C. Vellejano. 8. Mutuatio filiarum, iuratio renuntiantis S. C. Macedoniano &c. De his, inquam, & similibus actibus quæstio superest, an iuramentum eos restituat valori, & ita firmet, ac quasi resuscitet, ut pariant obligationem iustitiæ, & non tantum ex iuramento confurgat obligatio iuramenti propria Religionis.

Sc. 2. Plurimum referre, utrum iuramento confirmetur contractus, vel non: si enim confirmetur, 1. reviviscet obligatio alias pro-

pro contractus, scilicet Justitiæ, quæ à Superiore Ecclesiastico relaxari nequit, sicut obligatio Religionis, Juramenti propria, potest relaxari, imò, licet relaxaretur Juramenti vinculum, remaneret tamen obligatio contractus. 2. Oritur ex tali contractu vel pacto actio in foro externo contra iurantem. 3. Is, cui solvitur vi talis contractus, habet jus retinendi solutum, nec tu repetere potes, aut facere occultam compensationem. 4. Obligatio in deorta, utpote realis, transit ad hæredes iurantem. Quæ omnia aliter se habent, si actus Juramento non confirmetur.

§c. 3. Obligationem Juramenti promissorii tolli relaxatione, quæ, si sumatur genericè pro qualibet ablatione obligationis Juramenti, quadruplex est, irritatio, remissio seu condonatio Juramenti, relaxatio specificè sumpta seu dispensatio, ac demum commutatio. Irritatio dicitur, quando ex mero beneplacito absque alia causa tollitur obligatio Juramenti à Superiore, qui habet potestatem dominativam (Jurisdictionalis tantum non sufficit, qualis est apud Superiores Ecclesiasticos) vel in ipsam personam iurantem, vel in materiam iuratam: in personam habet Prælati Regularis quoad suos Religiosos propter votum obedientiæ, parens respectu filii impuberis, tutor respectu pupilli: si verò materia Juramenti est subiecta alienæ dispositioni, is irritare potest, cui subiecta est: sic Papa irritare potest Juramenta circa faciendum renuntiationem Beneficii, circa augendum numerum Canonicorum &c. maritus Juramenta uxoris, dominus servi &c. circa rem sibi subiectam præstata. Remissio vocatur, quando is, in cuius utilitatem vel commodum præstati, obligationem sponte remittit, seu condonat; postquam enim is tibi remittit obligationem ex promissione ortam, hoc ipso cessat obligatio Juramenti propria, tanquam accessoria, sublata principali; cum nec Deus velit irritis obtrudi favores. Remittere autem potest omnis & solus ille, cui iuratum est. Relaxatio specificè accepta nihil est aliud, quam dispensatio in Juramento, de qua inferius. Denique Commutatio contingit, quando mutatur materia Juramenti, seu ab una materia in aliam transfertur obligatio. Si Juramentum factum homini, is solus commutare etiam in opus minus potest, sicut solus remittere: si autem factum sit Deo soli, in opus manifestè melius, imò probabiliter etiam in æquale (saltem ex aliqua causa etiam levi) iuranti ipsi commutare conceditur; non verò in opus minus Deo gratum; sed tum requiritur auctoritas Superioris, potestatem jurisdictionalem habentis, scilicet illius, ad quem relaxare seu dispensare in Juramento spectat.

§c. 4. Dico 1. Juramentum nunquam confirmat pactum vel contractum invalidum, cui adjicitur, adeoque nec irritatum à Jure Civili tantum in favorem & bonum privatorum. Ita cum Jaf. Pontio, Glele in tract. de Pactis c. 2. §. 4. P. Wiestner de Jurejur. n. 78. eoque teste ex modernis non pauci primique nominis Doctores, contra Gl. in c. 2. de Pact. in 6. v. servari,

Bald. Covarruv. Gutierrez, Fachin. Suarez, Azor, Sanch. Haunold. Pirhing, König, & communissimam aliorum. Quamvis igitur pro adversa sententia stet maior auctoritas, pro nostra tamen maiora pugnant momenta Juris & rationis. Itaque probatur 1. & optimè negativè; quia ex nullo Jure sufficienter ostenditur, quòd Juramento tanta infit vis, ut aliam pariat obligationem, quam sibi propria, videlicet Religionis: non ex Jure Naturali, & ipsius Juramenti natura; alias enim deberet etiam firmare contractus Jure Naturali & Divino irritos, vel dolo & metu extortos, & sic Jure Naturali rescindibiles: sed nullos ex his firmat, uti fatentur Adversarii. Non ex Jure Positivo Humano, Civili aut Canonico, ut clarescet ex solutione objectionum. Prob. 2. positivè. Jus Civile non tantum nullibi hanc Juramento vim adstruit, sed potius oppositum exprimit, uti aliqui non male probant ex l. non dubium §. 1. C. de LL. ubi Imperator, postquam dixit, nullum pactum, conventionem, aut contractum valere, qui sit contra legem prohibentem, addit: certum est, neque stipulationem hujusmodi tenere, nec mandatum ullius esse momenti, nec sacramentum NB. admitti, h. e. Juramentum. In l. 112. §. 4. ff. de legat. 1. pronuntiat: Jusjurandum contra vim legum & auctoritatem Juris in testamento scriptum nullius esse momenti. Et in l. 56. pr. ff. de fidejussorib. & mandatorib. sic ait: si quis pro eo, qui libertus non esset, & operas præstaturum se jurasset, fidejussor erit: non tenebitur. Demum in l. 7. §. 16. de Pactis clarissimè & generaliter sic statuit: quoties pactum à Jure communi remotum est, servari hoc non oportet. Si reponas, huiusmodi leges postmodum esse correctas per Auth. Sacramenta puberum C. si adversus venditionem, alteris correctionem Juris sine fundamento & Jure claro, ut patebit ex n. seq. Jus Canonicum verò nec potuit Juramento dare vim firmandi contractus à Jure Civili irritatos (hos enim solos, uti constat ex dictis, pro exemplis adducunt Adversarii) nec voluit. Non potuit; quia Pontifex nihil potestatis habet in ea, quæ statuit Jus Civile in materia profana & pro laicis, ut habet communis sententia, & nos docuimus in Prolegomenis ad lib. 1. Non voluit, uti colligitur partim ex eo, quòd credibile non sit; Papam voluisse, etsi potuisset, illud præsidium, quod Jus Civile indulsit infirmis personis, uti feminis, Minoribus &c. certos earum contractus & pacta irritando, iterum eripere firmando tales contractus & pacta, in eorum favorem irritata, per adjectum Juramentum, non sine gravi illarum præjudicio; siquidem facile est iis, qui cum hujusmodi debilibus personis paciscuntur vel contrahunt, eas inducere ad adjiciendum his actibus Juramentum; partim ex eo, quòd Jus Canonicum, ubi juxta Adversarios putatur tribuisse Juramento vim confirmatoriam hujusmodi actuum, alias irritotum secundum Leges, uti in c. 28. b. t. c. 2. de Pact. in 6. Juramento non tribuat aliam vim & obligationem, quam Religionis, & ipsi propriam; quia rationem, cur Juramentum ejusmodi

modi actibus adjectum servari velit, non adducit aliam, quàm quòd omne Juramentum sit servandum, quòd non redundat in alterius præjudicium, nec vergit in dispendium salutis æternæ; quam eandem rationem etiam assignat in c. 6. h. t. ubi Juramentum de solvendis usuris præstitum vult & declarat esse obligatorium, quamvis eo non firmari pactum & promissionem solvendi usuras, nec inde oriri obligationem Justitiæ, etiam apud Adversarios certum sit. Adde, quòd in cit. cc. licet velit observari Juramentum, quòd sine vi & dolo est præstitum, tamen nec verbo exprimat, se Juramento tribuere vim resciscendi obligationem Justitiæ, & confirmationem actuum de Jure Civili irritorum.

49 Oppones 1. In *Auth. cit.* sic statuit Fridericus Imperator: sacramenta (juramenta) puberum sponte facta super contractibus rerum suarum non retractandis inviolabiliter custodiantur. Per vim autem vel per iustum metum extorta etiam à maioribus nullius esse momenti iubemus: ergo contractus, quos invalidè celebrant Minores (hi enim veniunt nomine puberum) seclusò Juramentò, celebrant validè cum Juramento sponte adjecto, ita ut eos observare inviolabiliter teneantur. 2. In c. 28. cit. maiorem vim tribuit Pontifex Juramento, quòd sponte præstatur, quàm illi, quòd per dolum, vim, aut metum præstatur: sed quòd interveniente dolo, vi, aut metu præstatur, jam parit obligationem Religionis, uti fatemur: ergo, quòd sponte præstatur & adijcitur actui, maiorem parit obligationem: ergo non tantum Religionis, sed etiam Justitiæ: ergo confirmat actum in ratione pacti vel contractus. 3. & principaliter: in c. 2. cit. non tantum maiorem vim tribuit Juramento sponte præstito, uti in d. c. 28. quàm per vim aut dolum præstito, sed insuper addit, quòd pactum renuntiationis invalidæ, adjectò Juramentò, servari debeat, & firmatum fuerit: atqui pactum, quòd servari debet, aut firmatum est, valet: ergo obligat ut pactum, & in ratione pacti, consequenter accedente Juramento sponte præstito consequatur suam propriam obligationem Justitiæ. 4. Pacta & contractus illi, quos irritavit Jus Civile, ab eo non sunt irritati absolute, sed tantum sub conditione, si eis non accesserit Juramentum: ergo si hoc adjiciatur, retinent suam vim, & pariunt obligationem Justitiæ.

50 R. ad 1. imprimis in potestate Imperatoris non est specialem vim tribuere Juramento, utpote actui spirituali, circa quem ipsi nulla est Jurisdictio & potestas. 2. Ibi est sermo de actibus validis, uti colligitur partim ex rubrica, sub qua ponitur illa *Auth.* quæ est de restitutione adversus venditionem impetranda per auctoritatem Judicis, adeoque de contractibus resciscendis: sed rescindi non possunt, nisi validi sint, & restitutio locum non habet in contractibus invalidis; partim quia in textu ponitur, non retractandis: sed contractus, qui validi non sunt, retractari nequeunt. Atqui de contractibus validis, an eos confirmet Juramentum, non est hic quaestio: ergo hæc *Auth.* non est ad

rem. 3. Ibi Imperator conformiter Jur Canonico facit discrimen inter Juramentum puberum seu minorum (nam de impuberibus nihil statuit, & sic tacite insinuat, eorum contractus etiam adjectò Juramento rescindibiles esse) sponte præstitum, & inter dolosè vel per vim extortum: si sponte adijciant Juramentum suis contractibus, hos inviolabiliter & sine spe relaxationis observari vult ratione adiecti Juramenti, adeoque tantum ex virtute Religionis (casu quo transmitteretur, sermonem esse de actibus invalidis) non ex virtute Justitiæ. Econtra si adijciant inducti dolo aut metu, nec ex virtute Religionis inviolabiliter absque spe relaxationis Juramentum servari, & quòd promissum est, præstari vult. Ad 2. dist. Ma. tribuit maiorem vim Juramento sponte præstito, sed intra terminos Religionis adhuc. C. Ma. ultra terminos virtutis Religionis ita ut inducat obligationem Justitiæ. N. Ma. hæc maioritas obligationis, intra terminos Religionis adhuc, consistit partim in hoc, quòd Juramentum sponte factum pariat obligationem inviolabiliter seu indispensabiliter adimplendam, ita ut tam ipsum Juramentum, quam id, quòd sub Juramento promissum est, debeat impleri absque spe relaxationis, nisi accedat alia causa specialis ab extrinseco; contra quòd Juramentum vi aut dolo præstitum possit ac debeat relaxari propter solam vim, metum, aut dolum, absque alia causa extrinseca accedente: partim quòd Juramento sponte præstito nequeat satisfieri per solutionem momentaneam, ut statim iterum repeti possit solutum, bene tamen Juramento per dolum aut metum extorto. Ad 3. est eadem responsio. Pactum ipsum servari rectè dicitur, si obligante Juramento, ex virtute Religionis tantum, sit illud, quòd invalidè promissum est, etiam si ipsa promissio, pactum, vel contractus non valeat, sed solum Juramentum: sic qui propter Juramentum solvit usuras, iurato promissas dicitur servare promissionem vel pactum, etiam si nulla detur obligatio Justitiæ solvendi ex pacto, vel promissione, utpote invalida, sed solum ex Juramento & virtute Religionis, ut etiam Adversarii sentiunt & loquuntur. P. sicut igitur dici, tali casu pactum servari materialiter, non formaliter & ratione sui. Quando autem pactum in cit. c. dicitur firmatum, habet hunc sensum, quòd ex adiecto Juramento sit orta aliqua obligatio (scilicet Religionis) præstanti id, quòd promissum & conventum est; nam absque illo nulla omnino fuisset obligatio id præstandi. Dein Pontifex ibidem supponit, pactum firmari posse Juramentò non solum sponte, sed etiam interveniente dolo aut vi, præstitò, ut patet consideranti: atqui Adversarii quoque certum est, ex Juramento per vim aut dolum extorto non ita firmari contractum, ut reviviscat illius obligatio propria, scilicet Justitiæ. Longè igitur clariùs deberet loqui Jus Canonicum, ut persuadeat, se voluisse Juramento tribuere vim producendi aliam obligationem, quàm Religionis, utpote quam solum producit ex natura sua. Ad 4. N. Ant. quòd omnino

omnino gratis fingitur, & nec iuxta Adversarios potest esse verum; quia alias cessaret status questionis: si enim actus tales ex hypothesi, quod ipsis adjiciatur Juramentum, non sint irriti, cessat questio, an actus irritati reviviscant, & recipiant vim obligandi ex iustitia, quam ex dispositione Juris nunquam amiserunt.

¶ Dico 2. Juramentum Promissorium, vel soli Deo factum, vel homini quidem, cui tamen per illud non est jus acquisitum, relaxare potest Papa, & plerumque etiam Episcopus &c. pro foro interno, sed neuter sine iusta causa. Communis, & probatur per explicationem assertio. Itaque dixi 1. vel soli Deo, ut si iures non amplius adire domum suspectam, ne seducaris &c. si enim simul esset factum homini determinato, ac ab eo acceptatum, & sic jus questum, absque ipsius consensu relaxari nequit. 2. Vel homini quidem, sed cui &c. nam si homini non sit inde jus questum, ut si ab eo necdum sit acceptatum, quod jurato promissum est, vel ab ipso per fraudem aut metum fuit obtentum juramentum in sui favorem, vel (in nostra sententia) adjectum sit homini indeterminato, v. g. si quis juravit alicui pauperi, eum non determinando, dare elemosynam &c. si, inquam, homini non sit ex juramento acquisitum jus, relaxatio habet adhuc locum; quia hujusmodi juramenta censentur adhuc facta soli Deo, & sunt quasi vota jurata, adeoque regulanda, sicuti vota. 3. Relaxare, intelligendo relaxationem specificam acceptam, seu dispensare in juramento: quis autem irritare, remittere, & commutare possit, insinuavimus in Sciendo 3. uti &c, quid his vocibus significetur. 4. Papa, qui quidem in omnibus juramentis dispensat tam pro foro externo quam interno. 5. Episcopus &c. nempe non Episcopus tantum, sed etiam alii Prælati Ecclesiastici, potestate quasi Episcopali gaudentes, & alii, quicunque obtinent potestatem dispensandi in votis, uti Capitulum Cathedrale Episcopali Sede vacante, quidam Abbates, Superiores Ordinum Mendicantium, & ipsi etiam Mendicantes pro foro interno, nisi Superiores ipsis hoc privilegium restringant. Sed Papa inferiorum potestas se non extendit ad juramenta, seu vota jurata, Sedi Apostolicæ reservata, cujusmodi sunt 5. scilicet Castitatis perfectæ, Religionis, & trium Peregrinationum, Romanæ ad limina Apostolorum, Jerusalemitanæ, & Compostellanæ. 6. Sed neuter sine iusta causa, quæ requiritur non tantum ad licentiam, sed etiam ad valorem relaxationis; quia obligatio juramenti (uti voti) est Juris Divini & Naturalis, adeoque relaxatio tantum fit nomine Dei: atqui Deus non commisit hominibus potestatem relaxandi & dispensandi temere ac sine iusta causa, adeoque sine hac inferior nihil potest in legem & Jus Superioris. Causæ iustæ autem sunt, si dolo vel metu extortum est juramentum: si temere vel inconsideratè factum, v. g. ex perturbatione, aut passione iræ, doloris

&c. si dubitatur, an juramentum valeat, vel an non cedat in injustam læsionem tertii, vel an non inde nascatur occasio vel periculum peccandi &c. Quod si omnibus perpenis causa relaxandi videatur insufficiens, aut dubia, non merè relaxetur juramentum absque substitutione alterius materiæ & operis, sed admiscenda est *Commutatio*. Denique dixi 7. Pro foro interno, seu extra iudicium; si enim petatur pro foro externo, v. g. ut aliquis in iudicio agere possit, à quo remouetur stante juramento, vel ut rescindatur à iudice promissio jurata homini facta, & sic tollatur obligatio juramenti, v. g. dolo, metu, aut alio injusto modo extorti, relaxatio regulariter fieri debet ab Episcopo ejus, cui juratum est, & (saltem quando agitur ad rescissionem promissionis juratæ) citata Parte adversa; nisi nempe is, cui juratum est, se sponte subiciat Episcopo jurantis. Sanch. l. 3. Moral. c. 21. n. 36. Quin imò etiam Judex & Magistratus Sæcularis indirectè relaxare juramentum permittitur laicis sibi subditis, si res juramentò promissa pertineat ad forum sæculare, videlicet ut remittat juramentum loco sui subditi, cui juratum est, qui teneretur ipse remittere, v. g. propter injuriam, per quam obtinuit juramentum, vel propter bonum publicum. Lugo 4. 22. n. 238.

TITULUS XXV.

De Exceptionibus.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Exceptio tum Facti tum Juris.
2. Quid Realis, Personalis, & Mixta.
3. Quid Peremptoria & Dilatoria.
4. Quid Replicatio, Duplicatio, Triplicatio, & Quadruplicatio.
5. Quis sit effectus Exceptionis.
6. Quis possit excipere.
7. An etiam plures Exceptiones opponere simul, aut successive liceat.
8. Quando opponenda sint Exceptiones Peremptoriae.
9. Et quando Dilatoria.
10. An Exceptiones in prima Instantia omisse possint opponi in iudicio Appellationis.

¶ Sciendum 1. sicut hucusque Actori suppeditata sunt arma ad impugnandum Reum per varias Probationum species, ita nunc Reo subministrari clypeum & lorica per Exceptiones, quibus se defendat contra Actorem. Exceptio autem in proposito & in genere sumitur pro omni defensione, quæ competit Reo: Germanicè *Einred / Einwendung / Schutz / oder Gegenwehr*. Si Actori nulla competat actio adversus Reum de Jure, ea tamen nihilominus intentetur, v. g. si quis te conveniat ex empto ad tradendum equum, emptio autem

Y y

autem